

1606 iulie 26, Kosiče. Scrisoare a lui Ștefan Bocskai, principele Transilvaniei către regele Poloniei în care solicită trimiterea unui cunoscut medic evreu al vremii, Eleazar, pentru a-l trata.

"Medicul Eleazar, care prin neam, educație și religie este evreu, a fost chemat din Polonia la Kosiče în anul 1606 pentru a îmblânzi cruzimea bolii preacunoscutului principe al Transilvaniei Ștefan Bocskai¹, atunci când se credea că acesta fusese otrăvit de către Mihail Kátai, secretarul departamentului secret, printr-o băutură otrăvită pe care o oferise. Medicul a fost chemat la Kosiče. Iată acum scrisoarea principelui care se lupta cu moartea, trimisă în taină regelui Poloniei², pentru ca acesta să-l trimeată pe medicul Eleazar; ea s-a păstrat la Wolfg. Bethlen, Istoria Transilv.: , cartea XV "Maiestatea Voastră regală stăpâne, stăpâne foarte venerat de către mine! Încrezător în bunăvoința pe care Maiestatea Voastră regală pare să o manifeste, am socotit că ea trebuie să se arate la fel și în întâmplările acestea; în ultimele două luni a dat o boală grea peste mine, astfel încât am fost în pericol să ajung la capătul vieții mele. Totuși prin mila Domnului am supraviețuit, învingând forța neașteptată a bolii prin străduința medicilor pe care îi am lângă mine; dar deși am fost îngrijit de ei tot timpul, n-am putut să recâștig sănătatea dorită și vigoarea corporală pierdută. Deoarece în alte rânduri, din cauza tulburărilor politice ale statelor am fost lipsit de un număr mai mare de doctori decât s-ar conveni, care să poată avea o grijă mai mare și mai bună pentru sănătatea noastră prin mulțimea sfaturilor lor; de aceea am trimis la Cracovia orașul de scaun al Maiestății Voastre, pe Gheorghe Czeglédi, convocatorul curții noastre și pe nobilul Gheorghe Szabó pentru a-l câștiga de partea noastră pe savantul medic evreu, a cărui faimă și îndemânare în această meserie s-au răspândit cu multe laude până la noi, rog pe Maiestatea Voastră intens, să-i ordone aceluia, în numele dragostei ce mi-o purtați, să meargă până la mine și să nu stea la îndoială sau să nu depună străduințe credincioase în vindecarea bolii mele. Pe cât de plăcută și de scumpă le este oamenilor sănătatea însăși, voi face ca și pe el să-l aștepte lucruri foarte plăcute. Dat în orașul nostru liber Kosiče în 26 iulie 1606".

Wolfg-Bethlen, Ist. Transilv. cartea 1, amintește cu aceste cuvinte că boala principelui, care merita o viață mai lungă, a înșelat grija și priceperea tuturor medicilor de casă și a evreului Eleazar: "Agravându-se boala principelul Bocskai, cu care se lupta deja de câteva luni și devenind pe zi ce trece tot mai gravă, cei mai experți medici, nu numai cei din Ungaria, care se aflau la patul lui, dar chiar și evreul Eleazar, care venise de curând adus din Polonia, nu au folosit la nimic etc."⁴.

După: MHJ, XV, p. 26-27, nr. 18 (Lat.).

¹ Ștefan Bocskai, principe al Transilvaniei (1604-1606, dec.29).

² Sigismund al III-lea (1587-1632).

³ Referirea privește continuarea războiului antiotoman, în anii de după moartea lui Mihai Viteazul, încheiat abia în 1606 prin pacea de la Sztivatorok între imperiali și Poartă.

⁴ Fragmentul aparține *Biografiei abreviate a medicilor din Ungaria și Transilvania* a lui Ștefan Weszprémi. Un alt medic evreu este consemnat la scurtă vreme - 2 iulie 1623 - la curtea lui Gabriel Bethlen (1613-1629); cf. *MHJ*, X, p. 153, nr. 133. Vezi în volumul de față și doc. nr. 119, 129, 130.

102

1607, Gromny. Decizie a Congresului comunităților evreiești (Vaad), ținut în 1607 la iarmarocul de la Gromny, referitoare la cumpărarea peștelui pescuit în Moldova.

"Există locuri cunoscute în Valahia¹, unde se pescuiesc împreună pești kușer [rituali] și pești treif [nerituali]. S-a constatat precis că peștii [de ambele feluri] se sărează și se usucă laolaltă; trebuie deci să se vegheze imediat ca nimeni să nu cumpere astfel de pește uscat, decât de la un om care se pricepe"².

După: Kara, Consultații rabinice.

¹ Pentru comerțul cu pește practicat în Moldova la începutul veacului al XVII-lea © vezi notațiile lui N. Iorga, *Istoria comerțului românesc, Epoca Veche, București, 1925, p. 268.*

² Text tradus după G. Sohestov, *Matovat Kodes, Lvov, 1869, f. 33, verso.*

103

1610 martie 22, Vidin. Responsă în legătură cu uciderea lui Slomo Zenana, secretar al tribunalului rabinic din Oriahovo.

"În fața noastră, subscrișii trei judecători [ai tribunalului rabinic] a venit înțeleptul domn Ițchak Saul și, după prevenirile legale ce i s-au făcut, că va spune adevărul...¹, a jurat și a declarat următoarele: El s-a dus la Oriahovo, să fie secretar al tribunalului rabinic, în locul lui Slomo Zenana și strângea datoriile [covenite] numitului Slomo. El s-a dus să ceară unui valah suma pe care acesta o luase cu împrumut. În acest moment a sosit o căruță cu sare, mânăată de doi valahi. Doi turci, care se